TEHETSÉGKUTATÓ

A MAGYAR TERRORELHÁRÍTÁS KEZDETEI (1972–1990)[1]

II. rész

Kiss Dávid

Összefoglaló:

A terrorizmus fenyegetése az 1972-es müncheni olimpiai terrortámadást követően lépett ki a nemzetközi színpadra. A Magyar Népköztársaság hírszerző, elhárító, rend- és honvédelmi szervezetei számára új kihívást jelentett az eddig ismeretlen jelenség kezelése. Jelen dolgozat kísérletet tesz arra, hogy szakirodalmi összegzés, levéltári források és személyes visszaemlékezések alapján rekonstruálja azt az átalakulási folyamatot, melynek során megszületett egy új, szervezeteken átívelő védelmi képesség. A dolgozat igyekszik bemutatni azokat a fontos történeti folyamatokat, döntéseket, szereplőket, amelyek, illetve akik elhozták ezt a paradigmaváltást. Külön rész foglalkozik az elméleti és külön a gyakorlati fejlődéssel, így adva komplex képet a terrorelhárítás rendszeréről a vizsgált korszakban.

Kulcsszavak: terrorelhárítás, rendvédelem-történet, Magyar Népköztársaság, Carlos, a Sakál, Komondor Terrorelhárító Szolgálat

Abstract:

The threat of terrorism entered the worldwide stage with the 1972 Munich Summer Olympics terrorist attack. Countering this unknown phenomenon gave a new task to the law enforcement, military, counter-intelligence and intelligence gathering communities of the Hungarian People's Republic. This paper aims to assess the sources of the professional literature, use archive documents, and personal recollections to re-construct the evolution, which led to a new, inter-agency defense capability. The goal of this paper is to underline the key historical events, decisions, players,

[1] Jelen tanulmány a 37. országos tudományos diákköri konferencia had- és rendészettudományi szekciójában hangzott el, 2025. április 24-én. Az írás első része megjelent: *Polymatheia Művelődés- és neveléstörténeti folyóirat,* 2025. 1–2. sz. 190–208.

which led to this paradigm shift. Separate parts examine the theoretic and practical evolution, thus giving a complex view on the state of counter-terrorism in the era.

Keywords: counter-terrorism; law enforcement history; Hungarian Peoples Republic; Carlos, the Jackal; Komondor Anti-Terror Service

A „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat

1987. január 13-án Budapesten egy bérgyilkos merényletet kísérelt meg Enrique Parejo Gonzales kolumbiai nagykövet, volt igazságügy-miniszter ellen Pablo Escobar drogbáró utasítására. A nagy hóban motorral menekülő támadót elfogták, a nagykövet túlélte a merényletet, és kórházba került.[2] A sikertelen támadás rávilágított a magyar terrorelhárító szervek hiányosságaira, így 1987 tavaszán az Akció Alosztályt utasították az akciószakaszok fizikai, pszichológiai, taktikai és politikai állapotának felmérésére.[3] A 149 tiszt és tiszthelyettes közül 115-en feleltek meg az új elvárásoknak; ezzel a létszámmal kezdte meg működését a „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat Budapesten.[4] Az egységbe olvadt be az FRE tűzszerész szolgálata is, Tűzszerész Alosztály elnevezéssel.[5]

Az új terrorelhárító szolgálat 1987. október 1-jén vette fel a „Komondor" nevet. A névválasztást a kutyafajta magyar eredete és pozitív tulajdonságai, mint a hűség, keménység, intelligencia indokolták.[6] Első intézkedésként a terrorelhárító szolgálat állományát három hónapig mentesítették a közterületi szolgálat alól, így lehetővé téve a körletek kialakítását, valamint az összekovácsolódást.[7] Az egység egyik alapítója így emlékezett az indulásra: *„A Komondor Terrorelhárító Szolgálat 1987 októberében alakult, száz fő különlegesen kiképzett rendőrrel. Köztük voltam én is! Feladatunk az országban elkövetett terrorcselekmények felszámolása és a kiemelten súlyos bűncselekmények elkövetőinek kézre kerítése. Mindezeken felül a csapatunk speciális szolgálatok ellátására is alkalmas volt."*[8]

---

2 Kolumbia nagykövete túl az életveszélyen. *Kelet-Magyarország,* 44. évf. 12. sz. 1987. január 15. 4.

3 *A VCSÉK BM FRE Parancsnokának beszámolója a „KOMONDOR" Terrorelhárító Szolgálat felkészültségének helyzetéről, az egység létrehozása óta eltelt időszak tapasztalatairól.* Vörös Csillag Érdemrenddel Kitüntetett Forradalmi Rendőri Ezred Parancsnoksága, Budapest. 1988. 2. (A továbbiakban: Komondor-beszámoló, 1988.)

4 Uo.

5 Hegedüs Ernő: Terrorelhárító erők szervezése a rendvédelmi szervezeteknél és a légideszant csapatoknál (in.: Rendvédelem-történeti Füzetek 2010 XIX. évf. 22. sz.):54. (DOI: 10.31627/RTF.XIX.2010.22N.53-59P)

6 Szórádi István – Faragó Ottó (2002): *Egy kommandós élete.* Magánkiadás. 211.

7 Komondor-beszámoló, 1988: 4.

8 Szórádi István – Faragó Ottó: i. m. 213.

A „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat első parancsnoka, a nyugállományba vonuló és ezredessé előléptetett Gundinger Imre helyett Nagy Zoltán rendőr alezredes lett, helyettesének Pácser István rendőr őrnagyot, a Tűzszerész Szolgálat korábbi parancsnokát nevezték ki. A „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat nevelési helyettese, azaz a szociális, fegyelmi és politikai ügyekkel megbízott tiszt Kubinszki István rendőr őrnagy lett.[9] Nagy Zoltán alezredes így emlékezett a parancsnoki feladataira: *„Ez a feladat tiszti pályafutásom legnagyobb kihívása, legszebb időszaka volt. Munkánk publikus mozzanatait a média és vezetőink barátságos figyelme övezte, a Szolgálat népszerűsége és az a tény, hogy a rendőrség elit csapata lehettünk, jelentősen kompenzálta szerény anyagi lehetőségeinket és jutalmazta erőfeszítéseinket."*[10]

Az új terrorelhárító szolgálat feladatai közé tartozott a terrorcselekmények erőszakos megszakítása, az állami ünnepek, kiemelten fontos személyek biztosítása, a kitoloncolt külföldiek hazaszállításának biztosítása, a kábítószer-kísérés és a bűnügyi feladatok különleges rendőri biztosítása.[11]

Az egységet, mely 1988-ban már 130 fővel[12] működött, hat számozott bevetési csoportra osztották, melyekből az első öt végrehajtó, míg a 6. számú a kiképző egység volt. Az első öt bevetési csoportban megtalálható volt mesterlövő, roham- és kutyás műszaki alcsoport is.[13] Kubinszki alezredes így emlékezett az alakulat állományára: *„Itt, a végrehajtó állomány között tanultam meg, hogy ez a csapat csupa különleges srácból állt. Őket összefogni, nevelni, irányítani nagyon komoly feladat volt, nem nagyon tűrték, hogy valaki kívülről megmondja nekik, hogy valamit csináljanak vagy ne csináljanak. Voltak rendszeres szekrényellenőrzések, ahol annyi eldugott lőszert, robbanószert gyűjtöttünk be tőlük, hogy külön szoba kellett neki. Mindenkinél volt dugiban egy kis pirotechnika, lőszer a zsebben, néhány füstgránát, robbanóanyag a gyakorlatokról. A tűzszerészekkel nem volt ilyen probléma, ők kevesen is voltak, és nagyon fegyelmezett csapat volt, igazi katonaemberek."*[14]

---

9 Interjú Kubinszki István nyá. r. alezredessel, a Rendőrség Különleges Szolgálata Terrorelhárító Bevetés-előkészítő Alosztályának egykori vezetőjével (2024. 06. 19.) (kézirat a szerző birtokában), 4. (A továbbiakban: Kubinszki-interjú, 2024.)

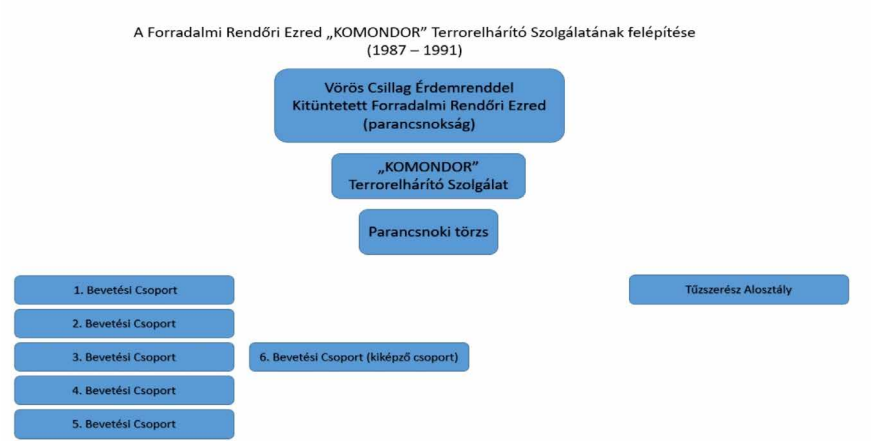
10 Nagy Zoltán: A Komondor Terrorelhárító Szolgálat megalakulása. http://www.swat-portal.hu/anno/88-a-komondor-terrorelharito-szolgalat-megalakulasa (letöltés dátuma: 2019. 02. 11.).

11 Komondor-beszámoló, 1988: 2–3.

12 Uo.

13 Szórádi István – Faragó Ottó: i. m. 216.

14 Kubinszki-interjú, 2024: 5.



1. ábra: A „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat felépítése (1987–1991). (Forrás: Komondor-beszámoló, 1988: 3.)

Tekintettel a speciális feladatkörre, szükség volt olyan rendőrnőkre is, akik ugyanazt a képzést kapták, mint férfi munkatársaik. Ezek a nők ugyanis kevésbé keltettek gyanút, álruhában vagy a férfi rendőrök partnereiként is bevethetők voltak. Kubinszki alezredes így emlékezett a rendőrnők kiválasztására: *„Érdekes feladat volt […], amikor kiderült, kelleni fog négy lány a terrorelhárítókhoz. Eddig soha nem voltak rendőrnők a csapatban, így a BRFK gépkocsizóitól kértünk megfelelő embereket a Mosonyi utcából, az úgynevezett »Lindás csoportból«.*[15] *Jelentkezett is öt vagy hat lány, akik közül négy főt választottunk ki."*[16]

1988 januárjától a terrorelhárítók közterületi megerősítő szolgálatot is elláttak a BRFK Akció Alosztályát megerősítve, a közterületi szolgálatban.[17] A „Komondor" terrorelhárítói emellett folyamatosan képezték magukat. Különösen nagy hangsúlyt fektettek a lövészeti kiképzés továbbfejlesztésére, amelyet Szórádi István így idézett fel: *„Voltak ügyességi feladatok, amikor gurulásból vagy hanyatt fekve kellett lőni, olyan is, amikor két kolléga állt a lőlap előtt, jelre kiléptek oldalra, nekünk pedig el kellett találni a mögöttük felbukkanó célt. Az éjszakai lövészetek, azok félelmetesek voltak. A műszakisok előre kimentek, és egy-egy égőt raktak a célalakok lábaihoz. Amelyik felvillant, arra kellett lőni. […] Lőttünk hangra is, háttal állva vártunk,*

15 A rendőrnőkből álló csoport becenevét az 1980-as években Gát György és Szurdi Miklós rendezésével több évadot megélt magyar akcióvígjáték-sorozatról kapta, melynek címszereplője, a Görbe Nóra által alakított Veszprémi Linda rendőr alhadnagy közelharctudásával és gyors észjárásával járt túl a bűnözők eszén.

16 Kubinszki-interjú, 2024: 4.

17 Komondor-beszámoló, 1998: 4.

és tapsra vagy más hangjelre fordulásból lőttünk. Sokszor szikrázott a célokat tartó fémkeret, de ebből is tanultunk."[18]

Kiképzés, bemutatók

A statisztikai kimutatások alapján a „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat egy év alatt összesen 912 órányi kiképzési feladatot hajtott végre, ebből 684 órát a közelharc, a lőkiképzés és a speciális harckiképzés tett ki.[19] Ez az 1–5. számú bevetési csoportok esetében szolgálati naponként 4 óra kiképzést, valamint évente 10 nap összevont harckiképzést jelentett, míg a 6. számú bevetési csoport állandó kiképzés alatt állt.[20] A rendszer kialakításából látható, hogy a kiképzés folytonosságának fenntarthatósága nagyban függött az állomány egyéb feladataitól, csak a terrorelhárító alapkiképzés alatt álló rendőrök kaptak folyamatos képzést. Kubinszki alezredes visszaemlékezése jól rávilágít a rendszer problémáira: *„…mi 24/48-as rendszerben működtünk, így minden készültségi nap után kiesett két pihenőnap, amikor az emberek nem edzettek, nem fejlesztették a tudásukat. A Komondornál hat csoport volt összesen, a hatodik volt az újonckiképző csoport, így maradt öt éles bevetési csoport. Ebből három csoport 24/48-as készültséget adott a laktanyában, míg kettő továbbképzésen volt, rotációs rendszerben. Ebben a felállásban nem tudtunk mindenkit folyamatosan szinten tartani, nem is volt ehhez meg a lehetőségünk, eszközünk az elején."*[21]

A „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat kiképzését, hasonlóan az akciószakaszok időszakához, a rossz időbeosztás mellett az információhiány is jellemezte, bár saját tapasztalataik már voltak, és a terrorelhárítók maguk is figyelték a világ történéseit. Ahogy egyikük megfogalmazta: *„A gyakorlások mindig úgy születtek, hogy valahol történt valami. Ezt megpróbáltuk eljátszani…"*[22]

A hírek azonban a cenzúrázott sajtóból érkeztek, nem léteztek megfelelő szabályzatok, és nem érkezett külföldi segítség, így a felkészülés forrásait gyakran olyan akciófilmek adták, melyeket a terrorelhárítók készültségben várakozva, otthon vagy oktatási anyagként láthattak. A nyugati akcióhősök így terrorelhárító kiképzőkké léptek elő. Kiss László egykori terrorelhárító így emlékezik: *„Nagyon gyerekcipőben járt még a szakma. Az asztalon modelleztük, hogy van pár darab kétforintos, azok vagyunk mi, és a*

---

18 Interjú Szórádi István rendőr törzszászlóssal (2024. 08. 15.) (kézirat a szerző birtokában), 6. (A továbbiakban: Szórádi-interjú, 2024.)

19 Komondor-beszámoló, 1988: 6.

20 Uo.

21 Kubinszki-interjú, 2024: 6.

22 Interjú Kiss László rendőr főtörzsőrmesterrel (2013. 11. 22. - 2013. 12. 20.) (kézirat a szerző birtokában): 3.

rajzolt alaprajzon, a folyosón megyünk, […] tologattuk a papíron a kétforintosokat. Hát nem egy 3D-s animáció. Aztán filmekből is csemegéztünk. […] És kipróbáltuk. Tényleg sokszor az életveszély kezét fogtuk. Néha csak viccből."[23]

Ezt erősítette meg Szórádi István törzszászlós is, aki 1989 telétől dolgozott a 6-os bevetési csoport, azaz a kiképzési egység instruktoraként: *„Nagyon kezdetleges volt minden. A hozzánk jelentkező fiataloknak azt tanácsolták, hogy nézzenek sok nyugati akciófilmet, abból lessék el a fogásokat, amiket gyakorolni fogunk. Inkább Chuck Norrist, Steven Seagal később jött be a képbe. Ezen párszor össze is vitatkoztunk a kiképző csoport parancsnokával […] Tulajdonképpen azt a rendszert, amit mi akkor működtettünk a rendőrségen belül, teljesen magunknak építettük ki, és ahhoz igazodott minden. Az alapot a Szolgálati Szabályzat adta, de ahhoz, hogy a rendszert fenntartsuk, a módszereket magunk dolgoztuk ki. Ez a rendszer papíron teljesen jól működött, de nem volt mögötte szakmai tudás, csak rengeteg szorgalom és kísérletezés."*[24]

Mindezek ellenére Bárány százados számára azok a kiképzők, akiket a terrorelhárító egységnél ismert meg, máig mértékadó példaképek maradtak: *„Mind olyan emberek voltak, akik imádták a hivatásukat, és akiktől rengeteget lehetett tanulni. […] a kiképzőink életformává tették ezt. Megtanultuk, hogy nem adhatjuk fel. Ha a szervezet[ed] nem bírja, de agyban ott vagy, végig tudod csinálni, bármit tűztél ki célul. Ezt verték belénk… "*[25]

A kiképzés hiányosságait rögzítette az alakulat 1989. március 21-én kelt jelentése is. Nagy Zoltán rendőr őrnagy, a „Komondor" parancsnoka leírta, hogy a különleges rendőri alaptanfolyamért felelős 6. számú bevetési csoportban nem volt teljes az egyetértés a vezetők között abban a tekintetben, hogy *„mit, hogyan, milyen módszerrel oktassanak a területen"*.[26] A jelentés szerint ez a kiképzést érintő komoly probléma fokozatosan megoldódott.[27] 1990-re a képzésre fordítható óraszám a szolgálat átszervezésével évi 912-ről 1340-re nőtt.[28] Így 1990. január 23-án az alakulat parancsnoka az alábbiakat jelenthette a rendőri vezetők felé: *„Az állomány kiképzési szintje folyamatos emelkedésének eredményeként a terrorcselekmények elhárítására, a fegyveres bűnözők elleni harcra való felkészülés mellett alkalmassá vált más operatív és kormányőri feladatok végrehajtására is."*[29]

---

23 Kiss László: Regényes életem. Egy terrorelhárító visszaemlékezései. (Kézirat a szerző birtokában), 11.

24 Szórádi-interjú, 2024: 11–12.

25 Interjú Bárány Jánossal (2024. 07. 10.) (kézirat a szerző birtokában), 4–5. (A továbbiakban: Bárány-interjú, 2024.)

26 Komondor-beszámoló, 1988: 13.

27 Uo.

28 Uo. 7.

29 Jelentés a „Komondor" szolgálat helyzetéről, feladatairól, a feladatellátáshoz szükséges szervezeti, anyagi és technikai feltételekről (1990. január 23.) 1. (A továbbiakban: Komondor-jelentés-1990.)

A keményen gyakorlatozó különleges alakulat híre természetesen nem maradt titok. Újságok címlapjain, híradásokban, sőt filmekben szerepeltek (statisztaként) a terrorelhárítók, akiket különféle túlzó nevekkel illettek, mint „szuperzsaruk," „elitkommandósok", „szuper-csapat," és hasonlók. Ahogy egyikük leírta: *„Ez az időszak volt, amikor még a csapból is mi folytunk. Tévé, rádió, újságok kürtölték a világba, hogy milyen fasza gyerekek vagyunk. Végre van egy ilyen szuper csapata a kis országunknak. Tényleg jól esett az elismerés…"*[30]

Az elismerés kezelésére a „Komondor" Terrorelhárító Szolgálatnál felállítottak egy „bemutató csapatot", amelynek tagjai a küzdősportokban, a fegyverkezelésben, a látványos bemutató-koreográfiákban egyaránt járatosak voltak.[31] Ők alapfeladataik mellett készültek fel a nyílt és zárt körű bemutatókra, melyekből a „Komondor" 1987 és 1990 között összesen 110-et hajtott végre.[32] Bárány százados nosztalgiával emlékezett vissza ezek hangulatára: *„Volt, amikor egy hét alatt több bemutatót csináltunk meg, mint ahány munkanap van egy héten, ilyenkor már mi is azt mondtuk, a fene megette az egészet. Viszont az, hogy megmutathattuk magunkat az embereknek, a civil szféra is láthatta, hogy vagyunk, és ütőképesek vagyunk, […] nagyon jó érzés volt. […] Olyan látványvilággal terveztük meg a bemutatókat, hogy abban részt venni is fantasztikus volt."*[33]

Nem minden terrorelhárító bemutató zárult azonban sikerrel. Kubinszki rendőr alezredes így emlékezett az egyikre: *„…volt egy olyan mozzanat, amikor egy buszt kellett lerohanni. A bemutató részeként a busz hátuljára szerelt robbanóeszköz is elműködött, ami mindig nagyon látványos volt. Ám egy alkalommal elméretezték a kollégák a robbanószert, így amikor a busz megállt a tribün előtt, jött a bumm, a fiúk rohantak, és a busz hátsó ablaka lassan kidőlt a keretéből, a konferanszié pedig elmondta a fülig poros közönségnek, hogy azon az ablakon megy majd be a kutya, ami viszont erre nem volt hajlandó. Az ezredparancsnok persze magán kívül volt a haragtól, kérdőre is vont minket, hogy ezt a kárt vajon miből fogjuk kifizetni?"*[34]

Összességében elmondható, hogy a „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat kiképzését, ahogy a szolgálat népszerűsítésére kiválóan alkalmas bemutatókat is, egyfajta lelkes amatörizmus lengte körül, ami csak szorgalommal és tapasztalatszerzéssel volt ellensúlyozható. A kiképzés mércéje azonban az éles bevetés, amelyből kijutott az új terrorelhárító egységnek.

---

30 Szórádi István – Faragó Ottó: i. m. 220.

31 Uo. 200.

32 Jelentés a „Komondor" TESZ által végrehajtott feladatok (1987. október 01-től – 1990. január 02-ig), 3. (A továbbiakban: Komondor-feladatok.)

33 *Bárány-interjú, 2024:* 2–3.

34 Kubinszki-interjú, 2024: 4.

Bevetések, szolgálatellátás

A rendelkezésre álló adatok szerint a „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat tagjai 1987 és 1990 között összesen 49 164,5 munkaórát[35] töltöttek különféle rendőri feladatok végrehajtásával, ide nem számolva a kiképzéssel és bemutatókkal töltött munkaidőt. A szolgálattal töltött idő[36] megoszlását a Függelék 2. számú táblázata szemlélteti.

A „Komondor" első, nagy sajtóvisszhangot kapott bevetésére 1987-ben, Pestlőrincen került sor, ahol egy családi házban tartózkodó fegyveres bűnözői csoportot kellett ártalmatlanná tenni, akik erőszakos bűncselekmények sorozatát követték el a rablástól az emberölésig. Az akció egyik résztvevője így emlékezik: *„…körülzárták a helyszínt, felszólították az elkövetőket […], hogy adják meg magukat. Ők a rendőri felszólításnak nem engedelmeskedtek. Ennek következtében behatolásra került sor, az ajtót és az ablakokat betörtük, és utána pirotechnikát, illetve könnygázgránátokat alkalmaztunk, ami abban az időben először történt […] Még ennek hatására sem jöttek ki az épületből, hanem különböző védőeszközöket, harisnyát meg nedves ruhát, húztak a fejükre. Be kellett hatolni, és végül fegyverhasználat nélkül sikerült elfogni őket."*[37]

Szintén említésre méltó az 1988. szeptember 11-én, Dunakeszin történt túszejtés, ahol egy hivatásos rendőr törzsőrmester ejtette túszul a saját és egy ismerőse teljes családját. Szórádi István, a kivonuló bevetési egység tagja így emlékezett az akció részleteire: *„Különálló épületrészben volt […] telken belül. Az autója az ablak előtt állt. […] a barátját, annak családját, a két gyereket meg a saját feleségét is túszul ejtette. Semmiféle tárgyalás nem vezetett eredményre. Körbevettük az épületet, és vártunk. Többször megjelent a közvetlen főnöke, hogy jöjjön már elő, mert nem lesz ez így jó!"*[38]

Végül hosszas alkudozást követően, miután a túszejtő parancsnoka is bement az elbarikádozott lakásba, a fegyveres rendőr megadta magát, és a terrorelhárítók behatoltak a lakásba, ahol a következő kép fogadta őket:

„Az ajtó kifelé nyílt […] berongyoltunk, bent meg majdnem hanyatt estünk a vastag füsttől meg a bűztől. […] A háziak által adott helyszínrajzon persze semmi nem ott volt, mint a valóságban. Az egyik ablakba a hűtő volt beékelve, a másik meg be volt falazva úgy, hogy még a függönyt is az üvegen hagyták. […] Mi pedig azon tanakodtunk odakint, hogy azon az ablakon megyünk

---

35 Munkaórának számít minden, az adott feladat során eltelt egész vagy fél óra, amely a feladatban részt vevő rendőrök számától függően változhat.

36 A szolgálattal töltött idő ebben a tekintetben munkaórát jelent, amely a feladatban részt vevő rendőrök számától függően változhat.

37 Ambrus Péter (2008): *Az igazi kommandó.* URBIS Könyvkiadó, Budapest. 160.

38 Szórádi István – Faragó Ottó: i. m. 196.

be. Strigula behúzva, ismét egy bevetéssel és egy tapasztalattal több lett a társolyunkban."[39]

Kalandfilmbe illő esemény tanúi lehettek, akik 1989. december 4-én éjszaka a Vidámpark környékén jártak: a Cirkuszvállalat tigrise ezt az időpontot választotta, hogy gondozójára támadva megszökjön ketrecéből, majd bevegye magát a bokros, kertvárosi környék aljnövényzetébe. Bárány János rendőr százados így idézte fel a fagyos éjszakában folytatott tigrisvadászatot, melynek kulcsszereplőjévé vált: *„…pont a lőtéren voltunk, amikor egy cirkuszból elszabadult tigrishez riasztottak minket. Amikor befutott a hír, mindenki röhögött, nem volt ez egy mindennapi eset, azt hittük, valaki viccel. […] A vadászok nem merték kilőni altatólövedékkel, mert azt mondták, az legalább tíz-tizenöt perc, mire hatni kezd, és addig ki tudja, hogy mit csinál az állat. A szerencsétlen jószág elindult a sínek mentén és bevette magát a rekettyésbe, ott bujkált. Mi parancsot kaptunk, hogy mivel az állat emberre támadt, ezért az állampolgárok védelmében ki kell lőnünk. Én ekkor remingtonos*[40] *voltam, imádtam azt a sörétes puskát, sosem hagyott cserben. A helyszínen két kolléga átment a síneken, hogy felzavarják a tigrist. […] Az állat éppen feléjük ugrott a bokorból, felszálló ágban volt, amikor sikerült meglőnöm brennekke lövedékkel,*[41] *ami felborította. Ezután az egyik kollégám, aki egy oszlopon foglalt tüzelőállást, Dragunovval rálőtt még egy tárat. Szép nagy állat volt; amikor elrugaszkodott, mindenki tüzet nyitott rá, amivel tudott. Volt, aki Pa-63 pisztolyból lőtte ki rá az egész tárat, de a lövedékek egyszerűen lepereg tek róla. Sőt, az egyik puskalövedék olyan szögben csapódott be, hogy lepattant a homlokcsontról. Utólag az állatorvos derítette ki, hogy az én lövésem végzett a tigrissel, sikerült szíven találnom röptében. […] Amikor végeztünk, bementünk, és folytattuk a lövészetet, mintha mi sem történt volna. Ez is csak egy meló volt a sok közül. Később volt egy rádióinterjú arról, hogy mit éreztem, sajnáltam-e az állatot, de elmondtam, hogy nem volt mit sajnálkozni, emberéleteket veszélyeztetett, nem volt mit tenni, likvidálni kellett."*[42]

Különleges feladatot jelentett a romániai forradalmi események[43] kapcsán az 1989. december 23. és 1990. január 2. között[44] végrehajtott

---

39 Uo. 197.

40 Amerikai, 12-es kaliberű Remington model 870 sörétes puska, melyből a „Komondor" ekkor öt darabbal rendelkezett.

41 A „brennekke" német eredetű lőszertípus, sörétes puskából kilőhető, tömör ólomlövedék, kifejezetten nagyvadak ellen kifejlesztve. A terrorelhárító felhasználás során alkalmazzák ajtók, zárak átlövésére is.

42 Bárány-interjú, 2024: 5–6.

43 Az 1989. december 15-én kirobbant romániai forradalom célja az országot irányító kommunista rendszer felszámolása és Nicolae Ceaușescu román diktátor leváltása volt. A forradalmi események december 25-én hozták el a rendszerváltást az országban, melynek csúcspontjaként a korábbi államapparátust, benne a politikai titkosrendőrséggel, felszámolták, a Ceaușescu-házaspárt pedig kivégezték.

44 Komondor-feladatok, 1–3.

határbiztosítás is, amelyet a fegyveres társszervek mellett a Komondor Terrorelhárító Szolgálat 24 különlegesen képzett rendőre látott el Magyarcsanád térségében.[45] A terrorelhárítók feladata a Románia felől a magyar határt átlépve esetlegesen beszivárgó fegyveresek és felfegyverkezett csoportok elfogása vagy felszámolása lett volna.[46] A terrorelhárítók a határbiztosítási feladatot rendkívüli esemény nélkül hajtották végre.[47] Egyikük, Bárány János rendőr százados így emlékezett a feladatra: *„Az egy elég különleges, majdnem katonai feladat volt, igazi kommandó-munka. […] Bár ez nem volt egy szokványos rendőri feladat, nem volt semmi baj […] Ekkoriban, ahol konfliktus volt, mi ott voltunk, főleg a lakosság megnyugtatására, látványosan, nagy erőkkel, hogy lássák az emberek, hogy vagyunk, értük dolgozunk, megvédjük őket. Ez megnyugtató érzés volt a határ menti polgári lakosságnak."*[48]

1990. november 28-án Pusztaszabolcson ismét éles bevetésen bizonyíthatott az ekkor már 137 fős[49] terrorelhárító egység. Itt egy börtönviselt, fegyveres elkövetőt kellett elfogniuk, miután az vadászpuskával meglőtt egy taxisofőrt, és édesapja házában rejtőzött el.[50]

A 3. számú bevetési csoport helyszínre érkező tagjai az előzetes felderítés után parancsot kaptak a behatolásra, ugyanis félő volt, hogy az elkövető túszul ejti az apját, vagy elhúzódó tűzharcot kezdeményez.[51] Az elfogás során kialakult tűzharcban két terrorelhárító, Pethő József rendőr törzsőrmester és Palcsó László rendőr őrmester is megsebesült.[52] Palcsó László, akinek ez volt az első éles bevetése, így emlékezett vissza: *„Nem a saját döntésünk volt, be kellett hatolnunk […] Én voltam a második behatoló. A lakásba érve betörtük egy üvegajtó alsó részét, ott bújtunk be gyorsan. A lakás földszintjén volt egy konyha, ott kinyitotta az ajtót egy idősebb úr, az elfogandó személy édesapja […] Amikor lefektettem, bejött egy harmadik kolléga, aki átvette tőlem az őrzését, és tovább indultam az első kolléga után. Ebben a pillanatban kaptunk egy lövést…"*[53]

Bárány János rendőr százados, aki Palcsó és Pethő között lépett be a lakásba, így emlékezett az eseményekre: *„A helyszínen arról igazítottak el minket, hogy van egy főbejárat és egy hátsó bejárat, ezeken keresztül tudunk a leggyorsabban bejutni. Mivel a férfi fegyveres volt, a házban pedig bent volt az*

---

45 Uo.

46 Bárány-interjú, 2024: 12.

47 Jelentés a „Komondor Terrorelhárító Szolgálat 1990. I. félévi szolgálati tevékenységéről (Budapest, 1990. július 11.), 2. (A továbbiakban: Komondor-jelentés 1990-I)

48 Bárány-interjú, 2024: 12.

49 Komondor-jelentés-1990: 1.

50 Tóth Lóránd (1995): Magyar *Kommandóskönyv*, 60.

51 Ambrus Péter (2008): 104.

52 Vezda János: „Most már vér is folyt". *Zsaru Magazin* (Kiss László dokumentumgyűjteményéből), 5–7.

53 Ambrus Péter (2008): 104.

apja is, nem tudhattuk, hogy mire megyünk be. Behatoláskor derült ki, hogy a hátsó bejárat az csak egy padlásfeljáró, így egyedül frontálisan tudjuk lerohanni a házat. Mivel egy bejárat volt, azon mentünk be. Talán egyet vagy kettőt léptünk, amikor jött is az első lövés, ami a Jocit találta el. Majd jött a második lövés, amivel szerencsém volt, mert ahogy az ajtóban álltam, az ajtófélfába csapódott, és így nem lőttek mellbe, hanem ami a lövedékből levált, gellert kapott, az kapta el Lacikát. A parancsnokom szólt, hogy előre, így mentem tovább, rúgtam be a szoba ajtaját, ahonnét az elkövető lőtt. […] Azonnal visszalőttünk. Az ember pedig eldobta a fegyvert, és feküdt a földön. Ez volt a szerencséje, mert én derékmagasságban tüzeltem duplanullás söréttel meg brennekkével. Ott nem volt mese, azért amikor vadászpuskával odacsördítenek, muszáj vagy válaszolni. Hozzáteszem, az elkövető apjánál az ágyneműtartóban is volt egy 16-os vadászpuska, de azt nem tudta használni, úgy lerohantuk, hogy azt sem tudta, merre van arccal és már vitték is kifelé a kollégák. […] Palcsó Lacit, akit lágyékon talált a lövedék, én húztam ki a házból, de eddigre már mindenki bilincsben volt, akinek kellett. Ezért volt nagyon fontos a kiképzés, amit azért ismételtünk ezerszer, hogy ne veszítsük el a fejünket ilyenkor sem. Bár a szituáció mindig más, de a kiképzés azonnal beugrott. Nem azzal foglalkoztam, hogy rám lőttek, vagy azzal, hogy eltalálták a társamat, hanem azzal, hogy menjek előre és semlegesítsem a fenyegetést."[54]

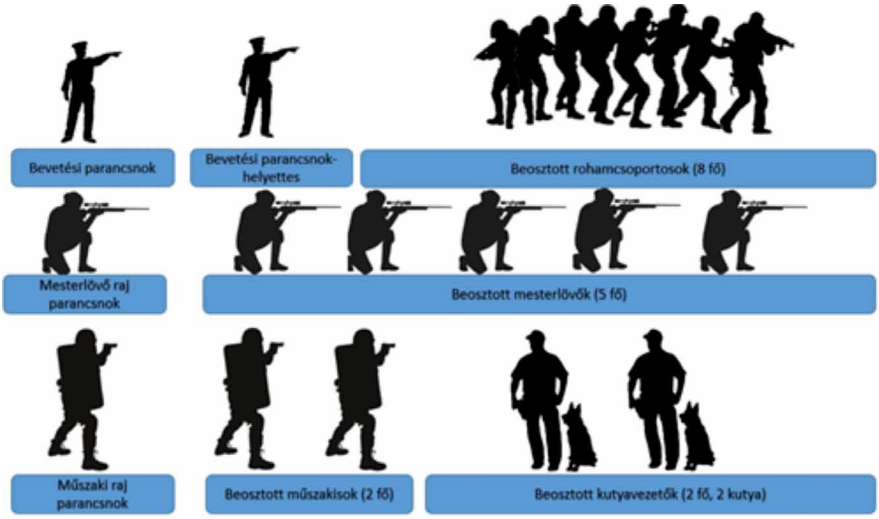
A fegyveres készült a rendőrök érkezésére. Napközben töltött fegyverrel az ágya mellett aludt, éjszaka pedig ébren volt, a házat is igyekezett megerődíteni, megnehezítve ezzel a behatolók dolgát. Édesapját, aki a szomszéd szobában tartózkodott, sértetlenül sikerült kimenekíteni.[55] A két meglőtt rendőrt azonnal Székesfehérvárra szállították, ahol sikeresen megműtötték őket.[56] Az alakulat parancsnoka, Pácser István rendőr őrnagy így nyilatkozott a korabeli sajtóban: *„Rettenetes balszerencse volt, mivel golyóálló mellényt hordtak, s mindkét lövés a mellény szélétől egy centire találta el őket. Még mindig nem hevertem ki ezt az éjszakát."*[57]

A terrorelhárítók lélekjelenlétét mutatja, hogy a gyógyulás után mindkét megsebesült rendőr visszatért a szolgálathoz, a képességeiknek megfelelő munkakörbe. Ahogy Palcsó László emlékezett: *„A felépülésünket követően ugyanúgy mentünk dolgozni, bevetésre, soha nem éreztették velünk ennek az akciónak a következményeit. Visszailleszkedtünk a csapatba. […] Szégyelltem volna, ha elmenekülök, és meg sem fordult a fejemben, hogy el kellene jönnöm. Vissza akartam menni, és a srácokkal dolgozni minél hamarabb."*[58]

---

54 Bárány-interjú, 2024: 6–7.
55 Ambrus Péter (2008): 103–104.
56 Kubinszki-interjú, 2024: 6.
57 *Reggeli Kurír,* 1. évf., 129. sz., 1990. november 29. 3.
58 Ambrus Péter (2008): 106–107.

A korabeli taktikai felfogás hiányosságaira jellemző volt, hogy a terrorelhárítókat nem kísérte a bevetésre mentőautó vagy biztosító orvos a bevetésre.[59]



2. ábra: A „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat rohamcsoportjainak felépítése (1987–1991) (Forrás: Ambrus Péter (2008): 106–107.)

A „Komondor" által 1987 és 1990 között végrehajtott feladatok listáját a Függelékben található 3. számú táblázat összegzi. A korabeli adatokból jól látható, hogy a Szolgálat, mely a fenti időszakban, kiemelt feladatai mellett, 35 alkalommal végezte el külföldiek hazatoloncolását, illetve külföldön elfogott magyarok hazaszállítását nagy fokú terhelés alatt működött.[60]

Rendszerváltás a terrorelhárításban

A már említett pusztaszabolcsi fiaskó sokban hozzájárult ahhoz, hogy a különleges alakulatot az új követelmények szerint egy önálló, modern terrorelhárító osztaggá alakítsák át.

Az egyik első intézkedésként a terrorelhárító szolgálat parancsnokát, Nagy Zoltán rendőr alezredest áthelyezték, így az egység élére így új parancsnokot kell kinevezni.[61] Az elsők között merült fel Furkó Kálmán ejtőernyős őrnagy, a szolnoki mélységi felderítő zászlóalj testnevelőtisztjének neve, akinek Horváth Balázs belügyminiszter 1990 végén fel is

[59] Kubinszki-interjú, 2024: 5.
[60] Komondor-feladatok, 3.
[61] Interjú Boda József ny. nb. vezérőrnaggyal (Budapest. 2024. 06. 28.), 1.

ajánlotta a beosztást.[62] A kyokushin karate egyik hazai megalapítója, a legendás hírű közelharc-kiképző igent mondott a felkérésre, ám a Honvédelmi Minisztérium illetékesei ehhez nem járultak hozzá.[63]

Így, áthidaló megoldásként, Berkesi Ferenc rendőr ezredest kérették be 1990. december 10-én a Belügyminisztériumba, ahol megbízták egy új terrorelhárító koncepció kidolgozásával, amiről egyenesen a belügyminiszternek kellett jelentést tennie. Az ekkor 48 esztendős, 1961 óta rendőrként szolgáló ezredes, aki évekig a magyar kézilabda-válogatott tagja volt,[64] legfontosabb feladatának egy új terrorelhárító szervezet felállítását tartotta, mely megfelelő jogkörrel és hatáskörrel rendelkezik ahhoz, hogy hathatósan fellépjen az új típusú fenyegetésekkel szemben. A szervezőmunkára Berkesi ezredes egy hónapot kapott, 1990. december 15-i hatállyal pedig kinevezték a Rendőri Ezred kötelékében működő „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat parancsnokává.[65] Ezzel új időszámítás kezdődött a hazai rendőri terrorelhárítás történetében.

Végkövetkeztetések, további kutatási lehetőségek

Magyarországon a terrorelhárítás kérdése a rendszerváltásig kettős dilemmát okozott. Egyik oldalról léteztek és veszélyt jelentettek a társadalomra azok a belföldi terroristák, fegyveres bűnözők, akiket a „legvidámabb barakk" sajátos szociálpszichológiai légköre termelt ki, mint amilyenek az 1973-as balassagyarmati túszejtést elkövető Pintye-fivérek voltak, másrészről jelen volt az országban a nemzetközi terrorizmus is a Magyarországon elszállásolt, képzett különféle „forradalmi felszabadító" fegyveres csoportok képében.

A hazai jogalkotás egészen az 1970-es évek végéig nem követte a terrorizmus nemzetközi trendjeinek átalakulását, így olyan elavult jogi formulák alapján kellett fellépnie a belföldi fegyveres terrorizmussal szemben, amely már az 1956-os megtorlások idején sem állt biztos lábakon. Ezt, szoros összefüggésben a magyarországi terroreseményekkel, robbanásszerű fejlődés követte, amely megalapozta a terror elleni harc jogi hátterét a Magyar Népköztársaságban.

Az első hazai rendőri terrorelhárító egységek nem számíthattak külső segítségre, saját maguknak kellett tapasztalati úton kiépíteniük intézkedéstaktikájuk elemeit. A megfelelő felszerelések, taktikai megoldások kifejlesztése gyakran vezetett szokatlan, formabontó megoldások szüle-

62 Uo.
63 Uo.
64 *Rendőrségi almanach.* Budapest. 1994. 55.
65 Beszélgetés Berkesi Ferenc tábornokkal, a rendőrség különleges szolgálatának egykori parancsnokával (2016. február 19.) 2.

téséhez, meglepő forrásokból építkezve. Ez az időszak tekinthető a hazai terrorelhárítás történetében a kísérletezések korának.

A felszerelés nagy része már a rendszeresítéskor is elavultnak számított, tíz-húsz éves lemaradásban volt a Nyugaton és Keleten működő, hasonló feladatkörű speciális egységekhez képest.

A „Komondor" Terrorelhárító Szolgálat által használt fegyverzeti anyag legnagyobb része a Varsói Szerződés hadifegyvereinek körébe tartozott, speciális rendőri feladatok ellátására éppen ezért korlátozottan volt alkalmas. Ahogy azt 1990-ben, az alakulat fennállásának utolsó évében rögzítették: „*Fegyverzetünk alapvető hiányosságai közé tartozik a korszerű mesterlövő puskák hiánya, a speciális lövészetre alkalmatlan PA-63 és a magyar PARABELLUM pisztolyok állapota, a 38-as forgópisztolyok és jó minőségű lőszerek hiánya. […] Az amortizáció foka igen magas a jármű, fegyver és technikai eszközöknél. A kiképzés folyamatos végrehajtása és a feladat ellátása ugyanezekkel* [sic!] történik."[66]

A téma kapcsán további kutatási lehetőségeket jelentenek az alábbi felvetések: Az évekre bontott, szolgálattal töltött idő adatai, tekintettel a kimutatásokban szereplő ellentmondásokra, hiányosságokra, nem követhető pontosan, az adatok nem egységes rendszerben jelennek meg, így ezek pontosítása további kutatások tárgyát képezheti.

További kutatási irányt jelent a rendszerváltás utáni hazai rendőri terrorelhárítás átalakulásának bemutatása, hasonló struktúra és módszertan alapján.

Elengedhetetlenül fontos a veterán terrorelhárítókkal készített interjúsorozat folytatása, aminek révén rögzíteni lehetne az általuk megélt eseményeket is, illetve fontos ezeket az interjúkat összevetni az elérhető és folyamatosan kutathatóvá váló levéltári forrásokkal.

Érdemes a kutatásokat kiterjeszteni más, a korszakban működő fegyveres társszerv, mint a Magyar Néphadsereg, a Munkásőrség vagy épp a Polgári Védelem terrorelhárító képességeinek és utasításainak vizsgálatára. Ugyanígy érdemes górcső alá venni az egyéb állami szervezetek (Magyar Államvasutak, Budapesti Közlekedési Vállalat, Magyar Posta stb.) terrorelhárításban betöltött szerepét.

[66] Komondor-jelentés-1990: 6.